

Geográfus Hírlevél

1.

Következő hírzárás 2006. április 15.
GH2 megjelenése 2006. május 5.

Szeged, 2006. február 5.

Hírlevél ajánló

A hírlevél célja tájékoztató nyújtása elsősorban a felsőoktatásban és kutatásban dolgozó szakemberektől főként az ebben a körben dolgozók számára, akik az itteni kutatási, szervezési, tudományos események, hírek után érdeklődőknek. Ilyen tájékoztatókra példák szép számmal vannak, pl. a Rundbrief Németországban, az AAG értesítő az USA-ban, vagy a Home of Geography az interneten. Ezek mind azt mutatják, hogy jótékony hatásuk van az adott ország szakmai közösségének szervezettségére.

Többekben is megfogalmazódott az a szándék, hogy növeljük a hazai geográfus közösség információját, ami a szervezettségre és belső kohéziójára is serkentően hathat, nyújtson információt a külső érdeklődők felé, generáljon szakmai fórumokat. Az alap persze az információ, mi hol történik, hol van hazai konferencia (esetleg olyan nemzetközi, amely sokak érdeklődésére adhat számot), kik hirdetnek szakmai workshopokat, megbeszéléseket, amelyek másokat is érdekelhetnek, oldani a kutató és oktató intézmények belül kissé zárt világát.

A Hírlevél nem a z MFT műsorfüzetét kívánja pótolni, ill. nem azzal kíván konkurálni. Más közösséget (is) megcéloz, más szempontból, más indítékokkal. A geográfia kis szakma, mintegy 250-en művelik aktívan az akadémiai szférában, és kb. 150 -200 szakember dolgozik a „gyakorlatban”. A célcsoport ez a közösség lenne.

A hírlevél tervezett felépítése:

1. Szerkesztőségi glossza
2. Tudományos és oktatási események (alapvetően hazai események, rendezvények, MTA FTB és albizottságainak eseményei, intézeti, tanszéki szervezésű workshopok, stb.)
3. Tudományos bizottsági beszámolók (szakmai bizottságok, albizottságok, IGU, IGA magyar nemzeti bizottságainak hírei stb.)
4. Kutatási fórum (tájékoztató – nem nagy számban és terjedelemben – teljesített vagy elnyert tudományos, oktatási pályázatokról, kutatási témákról, szakmai eredményekről)
5. Személyi ügyek – (jubileum, jeles napok, kinevezés, új munkatárs, kitüntetés stb.)
6. Személyi ügyek – cím és egyéb elérhetőség változások
7. Szakmai továbbképzések
8. Új könyvek - röviden
9. Olvasói fórum

Évente 2-4 megjelenés

Néhány szerkesztési szabály:

1. A hírek az adott egységtől, egyénektől jönnek, a mögöttes tartalmi felelősség az övék.
2. Publikálás papíron korlátozott számban történik, az Interneten a <http://www.geography.hu/hirlevel> cím alatt.
3. Levélben információ, megjelenésre szánt hírt a hirlevel@geography.hu címre várunk.
4. A szerkesztési feladatokat jelenleg Géczi Róbert végzi, a háttér infrastruktúrát az SZTE Természeti Földrajzi és Geoinformatikai Tanszék adja.
5. A hírlevél elindítására látszik a forrás, a fenntartásra csak elképzelésünk van.
6. Mindenek előtt azt kell tudni, szükségesnek ítéli-e a szakma egy ilyen működtetését, ezt teszteljük ezzel a próbaszámmal.

Szerkesztőségi glossza

További küzdelem a hallgatókért a felsőoktatásban?

A kétciklusú képzések alapszakát 2006-tól kell indítani a felsőoktatási intézményekben. A 2005-ös esztendő az utolsó, még a hagyományos szakokra történő beiskolázási év. Célszerűnek tűnik, ha az elmúlt 5 évet figyelembe véve elemezzük a földrajzi felsőoktatási piac lehetőségeit, változásait, és azok tanulságait. Az elemzés segíthet abban, hogy mértékadó becslést készítsünk – magunknak – arról, mennyi alapszakos hallgatót tudnánk felvenni, ha pusztán az érdeklődést tekintjük, nem figyelve az oktatási kapacitásra, képzési profilokra stb. A valóságban persze minden intézmény a finanszírozás (elvileg) normatív volta miatt a minél nagyobb hallgatói létszám elérésében érdekelt, függetlenül ezektől a szempontoktól. A felvi.hu adatain nyugvó elemzés sok érdekességet tartogat a földrajzos/geográfusképzésben részt vevőknek is.

A földrajzi szakok iránti, 2000-től folyamatosan növekvő érdeklődés – amit az első helyre történő jelentkezésekkel is mérhetünk – 2005-re megtört. Ennek előjelei 2003-ról 2004-re fordulva már több intézményben látható volt (a D–DNy-, illetve az ÉK-magyarországi régióban). Ezzel együtt sok szakma örülne ilyen élénk érdeklődésnek, hiszen 2005-ben (a 2004-hez képest 15%-os csökkenés mellett is) még több mint 1350 tanuló jelölt meg valamelyik intézmény földrajz/geográfus szakját első helyen a továbbtanulásra. Azzal a legtöbben tisztában vagyunk, hogy ez sajnos nem a szakma jó munkaerő-piaci adottságaival (mint pl. az informatika esetében) vagy a szakma magas presztízsével (mint pl. a jog vagy közgazdaságtan terén) magyarázható, hanem azzal a tanulói-szülői vélekedéssel, hogy a diploma e területen viszonylag könnyen megszerezhető. Mindenesetre árulkodó, hogy diplomát szerzett hallgatóink a szakmák között élen járnak az új, második oklevél szerzésében (Temesi 2004). Mondhatnánk azt, hogy hiszen ez az alap- és mesterképzés logikája is (ez igaz), de sajnos végzettjeink a földrajz alapképzésben szerzett kompetenciákkal az illeszkedő, de nem földrajzos mesterképzések tudásfelmérőin valószínűleg alig tudnának megfelelni, hiszen nagyon eltérő az általunk körvonalazott tudáskör (pl. közgazdaságtanra akkor tudnak MSc-képzésre továbblépni, ha lesz gyakorlatias és elméleti mesterképzés – talán nem lesz, ugyanakkor környezetmérnöki vagy környezettudományi mesterképzésre nagyon kicsi a remény).

Az érdeklődés csökkenése inkább csak sejthető, nem nagyon ellenőrizhető. A ténylegesen alacsonyabb számok nyilván összefüggenek a jelentkezők számának általános csökkenésével. Ez 2005-ben kb. 10%-os volt. Ennek fényében érdemes elemezni, hogy országos tekintetben a földrajz szakokra 15%-kal (808-ról 743-ra), a geográfus szakokra 6%-kal (638-ról 602-re) csökkenő első jelentkezések száma milyen szegmensekben mozgatta meg a piacot. Nem valószínű, hogy ez a csökkenés az érdeklődés intézményenkénti „hektikus” változásához kapcsolható, azaz inkább egy jól kirajzolódó töréspontnak tűnik, és így érdemes komolyan venni. Egy-egy körzet egészében a jelentkezések száma ugyanis már nem annyira változik, ez együtt járhat – a körzeten belül – erősebb intézményi létszámmódosulással is. Tudjuk, hogy a jelentkezők számának alakulására sok tényező hat. Az egyes intézmények felvételi adatainak elemzéséből látszik, hogy átlagon felüli az érdeklődés csökkenése a tanárszakok iránt, főként ha a társított tárgy egy nyelv vagy a környezetvédelem. Ez egyrészt a tanári szakmával szembeni érdeklődés csökkenését jelzi, másrészt a nyelvszakos párosítások esetében biztos szerepet játszott az is, hogy ott az emelt szintű érettségi kötelező volt. Az EKF kivételével csökkent a környezettan iránti érdeklődés is. A földrajzzal társított tanárszakok közül legnépszerűbb a történelem és a testnevelés volt.

A valós érdeklődés fenntartása azért lenne fontos, mert a létszámcsökkenési gondok még csak most jönnek. Az oktatásban részt vevők száma 1996-tól apadó tendenciát mutat, s láthatóan ezt a csökkenést a nagyobb arányú gimnáziumi, szakközépiskolai oktatási részesedés már nem tudja kiegyenlíteni. Ha a frissen és a régebben érettségizettek 2/3–1/3-os aránya hosszabb távon is rögzül, akkor a hallgatók számának évi 2-5%-os csökkenésével kell számolnunk. Közben persze az elmúlt évtizedek legnagyobb átrendeződése fog 2006-ban a B-képzések indításával kapcsolatban lezajlani. Ennek hatásai alig kiszámíthatók. Az minden esetre látszik, hogy nehéz helyzetbe fog kerülni a fizetőképes keresletünk 90%-át adó levelező és kiegészítő diplomás képzés. Ezek helyzete nagyon ingatagrá válik, nagyobb részük vélhetően szakirányú továbbképzési szakká fejleszthető, bár e téren nagyon sok még a tennivalónk. A közös szándékaink ellenére a BSc-képzés szerkezetét – amiről információm van – többnyire a jelenlegi rendszer áttemelésével alakították ki az intézmények, a képzés átfogó előkészítő, vizsgálati módszerekre koncentrálnak vetülete háttérbe szorult.

Nagy kérdés, hogy új alapképzéseink mennyire lesznek képesek a munkaerőpiacon valóban használható diplomát adni. Egy 2004-es, még egyetemi-főiskolai szerkezetben gondolkodó helyzetelemzés (Polonyi 2004) szerint diplomás túlképzés van, és ha a 2010-re előrejelzett munkaerő-szükségleteket (ez is becslés persze) veszik alapul, akkor a táblázatban bemutatott tendenciáknak kellene érvényesülniük a felvételi keretszámok meghatározásánál. A túlképzés a gazdasági teljesítőképességhez képest fogalmazható meg, ennyi diplomást (és főként ilyen szerkezetű képzettségűt) Magyarország jelenlegi fejlettségi szintje mellett a munkaerőpiac nem tud felvenni.

	Főiskola	Egyetem
agrár	-	--
bölcsész-1.	--	=
bölcsész-2.	--	=
bölcsész-3.	--	=
egészségügyi	++	=
gyógypedagógiai	=	X
informatikai	++	+
jogi és szociális igazgatási	+	-
gazdasági	=	-
műszaki	++	=
művészeti	--	--
szociális	++	=
tanító és óvodapedagógus	--	X
természettudományos	-	+
testkulturális	-	=

Megjegyzés: -- jelentős csökkentés, - csökkentés, = változatlan, +növelés, ++ jelentős növelés kívánatos, X nincs ilyen jellegű képzés

Az elemzés különösen jelentősnek ítéli a túlképzést a főiskolai szintű pedagógus szakokon. Mindenesetre nagy felelősségünk van azt illetően, ha a közel 900-as felvételi számot (2005-ben 889 hallgatót vettek fel az intézmények valamilyen földrajzos képzésre) sikeresen megőrizzük, és főleg hogy azt valóban hasznosítható kompetenciákkal töltsük ki. A keretszámok anomáliáit jelzi, hogy több intézmény az első helyen jelentkezőknél több hallgatót vett fel. Az nem valószínű, hogy földrajzi szakterületen növelhető a felvett hallgatók

száma, a pénzügyi kényszereken kívül munkaerő-piaci kereslettel sem tudunk (sajnos) egy ilyen igényt alátámasztani. Ez utóbbira kevés is az adat, sőt ami van, azt sem szívesen publikáljuk (végzett hallgatóink közül hányan kapnak munkát a szakmában). Mindenesetre a konkurens területek nagyon jelentős számban feltöltöttek (pl. környezetmérnök-képzésben közel 2500-an, turizmusban közel 10000-en vesznek részt ma, a B-képzés beindulása előtt).

Úgy vélem ebben az ügyben a geográfus társadalomnak közös gondolkodásra és cselekvésre van szüksége, hogy pozícióinkat megőrizhessük és az új alapképzési rendszerben stabilizálhassuk. Ehhez elsősorban indokolt nagyobb figyelmet fordítani a nehezen mérhető munkaerő-piaci és gazdasági szükségletekre, és újra kell pozicionálnunk a földrajzos képzéseket a kézenfekvően adódó környezeti, területi tervezési/fejlesztési, geoinformatikai, idegenforgalmi és tanári irányokban.

Temesi J. 2004. Finanszírozás és gazdálkodás a felsőoktatásban. – Aula, Budapest, 443 p.
Polonyi I. 2004. A felsőoktatási beiskolázási keretszámok szakmai szerkezete. Kézirat, FTT, Budapest, 48 p.

Mezősi Gábor, Szeged

Konferenciák, workshopok

Itthon

2006. április 7-9., II. Tájökológiai Konferencia, Debrecen
Debreceni Egyetem, Info: Csorba Péter csorbap@delfin.unideb.hu, Tel: 52/512900/22743
<http://geo.science.unideb.hu/taj/page/tajkonf2006.html>

2006. április 20-22., AGILE 2006, Visegrád
<http://www.agile2006.hu>

2006. április 24-28., ICE AGE EARTH. - Methods of Reconstructing Quaternary Climate and Terrestrial Environments – szeminárium, Budapest
Info: Horváth Erzsébet (ELTE) és secretary@bolyai.elte.hu

2006. június 28-30., Település a tájban, Tokaj
Info: Török Zsuzsanna SZIE, Gödöllő, torok.zsuzsa@mkk.szie.hu Tel: 28/522081

2006. július 7-9., MFT vándorgyűlés, Zalaegerszeg
<http://www.m-f-t.hu>

2006. augusztus 20–25., HUNGEO 2006, Energiahordozók nyomában – Pannon tájakon, Pécs – Zágráb
<http://www.foldtan.hu>

2006. szeptember 6-7., III. Magyar Földrajzi Konferencia, Budapest, MTA
<http://www.mtafki.hu/>
Info: Kovács Alexandra, FKI, Természetföldrajzi osztály, Tel.: 36-1 309-2685
E-mail: szandra@sparc.core.hu

2006. szeptember 8-9., VII. Geográfus Ph.D Konferencia, Budapest, ELTE

Külföldön

2006. április 2-7., [EGU General Assembly](http://meetings.copernicus.org/egu2006/index.html), Bécs, Ausztria
<http://meetings.copernicus.org/egu2006/index.html>

2006. április 23-26., [2006 Ground Water Summit](http://www.ngwa.org), San Antonio, Texas, USA
<http://www.ngwa.org>

2006. május 14-17., [ASME-ATI Conference](http://www.asmeati2006.it/index.php), Milano, Olaszország
<http://www.asmeati2006.it/index.php>

2006. május 19-21., A VII-a Conferinta Internationala (VII. Nemzetközi Konferencia) Sustainable Development in the Old Industrial Regions of Europe, Universitatea de Vest, Temesvár, Románia
<http://www.cbg.uvt.ro/geografie/evenimente/sig2006/sig2006.htm>

2006. június 6-8., GEO-ENVIRONMENT & LANDSCAPE EVOLUTION 2006
Second International Conference on Evolution, Monitoring, Simulation,
Management and Remediation of the Geological Environment and Landscape, Rodosz,
Görögország
<http://www.wessex.ac.uk/conferences/2006/geoenv2006/2.html>

2006. június 19-21., RISK ANALYSIS 2006, Fifth International Conference on Computer
Simulation in Risk Analysis and Hazard Mitigation, Málta
<http://www.wessex.ac.uk/conferences/2006/risk2006/2.html>

2006. augusztus 30-szeptember 3., ERSA Conference, Volosz, Görögország
<http://www.prd.uth.gr/ersa2006>

2006. szeptember 26-28., [3rd International Symposium on Integrated Water Resources
Management](http://www.hydrology.ruhr-uni-bochum.de) , Ruhr Tudományegyetem, Bochum, Németország
<http://www.hydrology.ruhr-uni-bochum.de>

2006. október 6-10., [2nd Goettingen GIS and Remote Sensing Days \(GGRS2006\)](http://www.ggrs.uni-goettingen.de) ,
Göttingen , Németország
<http://www.ggrs.uni-goettingen.de>

**A földrajz új alapképzési szakjainak sajátosságai a hazai
felsőoktatási intézményekben**

Berzsényi Dániel Főiskola – földrajz alapszak

Az elméleti és gyakorlati képzés aránya a teljes képzési ciklusra, szakirányonkénti bontásban, kontaktóra egységekben kifejezve:

SZAKIRÁNY MEGNEVEZÉSE	ELŐADÁS		GYAKORLAT		ÖSSZESEN	
					100	
	%	Kontaktóra	%	Kontaktóra	%	Kontaktóra
Földrajztanári	57,8	89/1335	42,2	65/975	100	2310
Térinformatika	48,7	74/1110	51,3	78/1170	100	2280
Idegenforgalom	59,9	91/1365	30,1	61/915	100	2280
Táj- és környezetföldrajz	53,0	80/1200	47,0	71/1065	100	2265
Terület- és településfejlesztés	59,6	90/1350	40,4	61/915	100	2265
Természetismeret tanári	61,9	99/1485	38,1	61/915	100	2400

A Berzsényi Dániel Főiskola Természettudományi Karán az elképzelések szerint a három éves földrajz alapszak jelentősen gyakorlatorientált jellegű lesz. Ezt mindenekelőtt a két jelenlegi szakirány, a Területfejlesztési- és a Térinformatikai szakirány biztosítja.

A **Területfejlesztési** szakirányon félévenként két tantárgy, összesen a négy félévben, nyolc tantárgy biztosítja a hallgatók részére a gyakorlatorientált tudás megszerzését. Ezzel a szakiránnyal a célunk, hogy a kikerülő hallgatók jobban el tudjanak helyezkedni a hazai munkaerőpiacon, elsősorban a regionális politika, a területfejlesztés különböző szerveinél és intézményeinél. Gondolunk itt elsősorban az országos, a regionális, a megyei és a kistérségi területfejlesztési tanácsok munkaszervezeteire, a különböző ügynökségekre, a térségi és a települési önkormányzatokra, az önkormányzati társulások háttérintézményeire és a legkülönbözőbb ilyen jellegű vállalkozásokra. Napjainkban, amikor a területfejlesztés hazai intézményrendszere még mindig nincs teljesen kiépülve, a munkaerőpiacon szükség van ilyen tudású szakemberekre, különösen olyanokra, akik gyakorlati képzésben is részesültek. Ennek érdekében az alábbi tantárgyakat kell felvenniük a hallgatóknak: A területfejlesztés alapjai I.-II., Az Európai Unió regionális politikája, Területfejlesztés Magyarországon, Közigazgatás és önkormányzati gazdálkodás, Városüzemeltetés, Terület- és településmarketing, Területi tervezés és programozás.

Az elképzelések szerint szeretnénk a hallgatók számára egy 2-4 hetes gyakorlati oktatást biztosítani, különféle területfejlesztési ügynökségeknél vagy az önkormányzatoknál.

A **Térinformatika** szakirány esetében a három félévben (4-5-6. szemeszter) összesen 13 tanegységet kell teljesíteni, összesen 60 kreditpont értékben. A tantárgyak egy része általánosan használható szakmai ismereteket ad (pl. Digitális adatgyűjtés és adatintegráció), más része pedig konkrét alkalmazások, szoftverek bemutatását, megismerését jelenti (pl. Térinformatikai alkalmazások – tulajdonképpen üzemeltetés a térinformatikát használó szervezeteknél, illetve Térinformatikai programok – a szoftverek kezelésének elsajátítása).

Térinformatika szakirány	Óraszám	Számonkérés módja	Kredit	Szemeszter
Szakmai gyakorlat			10	IV.
Digitális adatgyűjtés és adatintegráció I.	2	gy.j.	5	IV.
Digitális adatgyűjtés és adatintegráció II.	2	gy.j.	5	V.
Matematikai földrajz III.	2	gy.j.	4	IV.
Térinformatikai laborgyakorlat I.	2	gy.j.	4	V.
Térinformatikai alkalmazások I.	4	gy.j.	8	IV.
Szakedolgozati konzultáció I.	2	besz.	0	V.
Térinformatikai alkalmazások II.	2	gy.j.	4	V.
Térinformatikai alkalmazások III.	2	gy.j.	4	VI.
Térinformatikai szoftverek I.	4	gy.j.	4	V.
Térinformatikai szoftverek II.	4	gy.j.	8	VI.
Térinformatikai laborgyakorlat II.	2	gy.j.	4	VI.
Szakedolgozati konzultáció II.	2	besz.	0	VI.

Debreceni Egyetem – földrajz alapszak

Modulcsoport	Jel	Kredit	Minimum	Maximum
Alapozó tárgyak		45	34	55
Természet- és társadalomtudományi alapozó modul	TTA	11	10	16
Földtudományi alapozó modul	FTA	19	13	21
Földrajzi alapozó modul	FA	15	13	21
Szakmai törzstárgyak		55	36	64
Természetföldrajzi törzsmodul	TEF	19	12	20
Társadalom-földrajzi törzsmodul	TAF	16	12	20
Regionális földrajzi törzsmodul	REG	20	12	24
Differenciált szakmai ismeretek	DI	55	50	65
Egyéb szabadon választható ismeretek	SZV	10	10	15
Terepgyakorlat	TGY	5	5	--
Szakdolgozat	SZD	10	10	--
Összes kreditszám		180		

- 1. félév** – Bevezetés a kémiába, Bevezetés a fizikába, Környezettani alapismeretek, EU ismeretek, Földtani alapismeretek, Meteorológia és klimatológia I., Térképészet és távérzékelés I., A Föld kozmikus kapcsolatai, Informatikai alapok, Az általános társadalomföldrajz alapjai I. (Népesség- és településföldrajz)
- 2. félév** – Meteorológia és klimatológia II., Geomatematika, Térképészet és távérzékelés II., Általános és történeti földtan, Földrajzi helymeghatározás, Általános természetföldrajz I. (Vízföldrajz), Élet és talajföldrajz I., Általános környezetvédelem, Az általános földrajz alapjai II., *Differenciált szakmai ismeretek*
- 3. félév** – Általános gazdasági és menedzsment ismeretek, Szerkezeti földtan (Belső erők), Általános természetföldrajz II. (Geomorfológia), Élet és talajföldrajz II., Az általános gazdaságföldrajz alapjai, *Differenciált szakmai ismeretek*
- 4. félév** – EU szakpolitika, Általános természetföldrajz III. (Fluviális felszínformálás), Politikai és szociálgeográfia, Magyarország természeti földrajza, Magyarország társadalomföldrajza, Európa természeti földrajza, Európa társadalomföldrajza, *Differenciált szakmai ismeretek*
- 5. félév** – Minőségbiztosítás, Politikai és szociálgeográfia, A világ természeti és társadalomföldrajza I., *Differenciált szakmai ismeretek, Szabadon választható*
- 6. félév** – A földrajzi gondolkodás története, A világ természeti és társadalomföldrajza II., *Differenciált szakmai ismeretek, Szabadon választható, Terepgyakorlat, Szakdolgozat*

Kötelezően választható differenciált szakmai anyag tárgylistája

TANÁRI SZAKIRÁNY – Másik szak szakmai tárgyai (50 kredit), PED-PSZI tárgyak (10)

GEOINFORMATIKAI SZAKIRÁNY (55) – Raszter alapú térinformatikai rendszerek, Vektor alapú térinformatikai rendszerek, Hibrid térinformatikai modellek, Terepi térinformatika, Űrfelvételek alkalmazása a geográfiában, Adatszerkezetek, Földrajzi adatbázisok, Adatbázis-kezelés, Környezetvédelmi jog és irányítás, Térinformatikai szakszeminárium, Térinformatikai gyakorlat

KÖRNYEZETFÖLDRAJZI SZAKIRÁNY (55) – Környezetvédelmi intézményrendszer, Regionális környezetvédelem, Környezetgazdálkodás alapjai, Környezetgazdaságtan, Talajvédelem, Geoinformatika a környezetvédelemben, A pályázatírás módszertana, A terület és településfejlesztés alapjai, Környezetvédelmi jog és irányítás, Környezetvédelmi szakszeminárium, Táj és környezetföldrajz gyakorlat

TÉRSÉGFEJLESZTÉSI SZAKIRÁNY (55) – Környezetvédelmi intézményrendszer, Környezetgazdálkodás alapjai, Önkormányzati gazdálkodás, Foglalkoztatás és szociálpolitika, Helyi gazdaságfejlesztés, Az infrastruktúra alapjai, Bevezetés a földrajzi adatbázis-kezelésbe, Felszínelemzési módszerek, Az európai és hazai területfejlesztés elmélete és gyakorlata, Az ingatlangazdálkodás alapjai, Környezetklimatológia

IDEGENFORGALMI SZAKIRÁNY (55) – A turizmus alapjai, idegenforgalmi földrajz, A turizmuskutatás módszertana, Terület- és településfejlesztés alapjai, Bevezetés a földrajzi adatbázis-kezelésbe, Környezetvédelmi jog és irányítás, Környezetgazdaságtan, Magyarország közigazgatása, Területfejlesztés és turizmus, Turizmusmarketing, A turizmus gazdasági és társadalmi hatásai, Természetvédelem, Turizmus és környezet, Utazásszervezés, Pályázatírás módszertana

X TANÁRI – FÖLDRAJZ TANÁRI – EU szakpolitika, Földtani alapismeretek, Meteorológia és klimatológia I., Meteorológia és klimatológia II., Térképészet és távérzékelés I., Térképészet és távérzékelés II., Földrajzi helymeghatározás, Szerkezeti földtan, Általános természetföldrajz I. (Vízföldrajz), Általános természetföldrajz II. (Geomorfológia), Általános természetföldrajz III. (Fluviális felszínformálás), Élet és talajföldrajz I., Élet és talajföldrajz II., Általános környezetvédelem, Általános társadalomföldrajz alapjai I. (Népesség- és településföldrajz), Általános társadalomföldrajz alapjai II.

Eszterházy Károly Főiskola – földrajz alapszak

Képzési forma, tagozat:

Alapfokozat (BSc), nappali és levelező tagozat

Képzési idő:

6 félév

Az oklevélben szereplő szakképzettség megnevezése:

Geográfus

Szakirányok:

- **Település- és területfejlesztési** (akadémiai szakirány, tanulmányaikat MSc szinten folytathatják)
- **Térségfejlesztési** (gyakorlati szakirány)
- **Tanári** (tanulmányaikat MSc szinten folytatva tanári végzettséget szerezhhetnek)

A képzés célja:

Olyan geográfusok képzése, akik korszerű természettudományos szemléletmódjuk, valamint idegennyelv-tudásuk birtokában képesek a szakterületükön önálló ismeretszerzésre. Elsajátítják a természeti, társadalmi-gazdasági és települési környezet megértéséhez szükséges elméleti és módszertani alapokat, ismereteket szereznek a környezet működéséről, a természeti és társadalmi-gazdasági környezetről. Továbbá kellő mélységű elméleti ismeretekkel rendelkeznek a képzés második ciklusban történő folytatásához.

Az ideális jelentkező:

- akit érdekel világunk, Földünk természeti szépsége és érdekességei, az emberi társadalom, az országok sokszínűsége;
- szeretne összefüggéseiben megismerkedni globalizálódó világunk állandóan és egyre gyorsabban változó természeti és társadalmi környezetével,
- aki szívesen járja a természetet, szeret utazni, idegen tájakat, országokat, embereket megismerni;
- szeretné maximálisan kihasználni hazánk Európai Unió tagja után kitárult lehetőségeket;
- aki települése, kistérsége, régiója fejlesztésében szeretne dolgozni;
- elhivatottságot érez a tanári pálya iránt, ezért MSc szinten folytatva tanulmányait a földrajz tárgy tanításával kíván foglalkozni.

Főbb tárgyak

Alapozó ismeretek:

- természettudományos és társadalomtudományi alapismeretek (matematika, informatika, fizika, biológia, kémia, Európai Unió alapismeretek, közgazdaságtan, szociológia, demográfia); földtudományi alapismeretek (éghajlat, térképtan, földtan), földrajzi alapismeretek (geomatematika, geoinformatika, földrajzi vizsgálati, kutatási módszerek, technikák);

Szakmai törzsanyag:

- Természetföldrajzi modul (geomorfológia és belső erők, talajföldrajz, biogeográfia, hidogeográfia); társadalomföldrajzi modul (népesség- és településföldrajz, általános gazdasági földrajz), regionális földrajzi modul (Európa természet- és társadalomföldrajza, Magyarország természet- és társadalomföldrajza, továbbá regionális ismeretek);

Differenciált szakmai ismeretek

- a település- és területfejlesztési szakirányokhoz tartozó speciális ismeretkörök;
- tanári szakirányon a második szak szakterületi ismeretei, terepgyakorlat, továbbá pedagógia, pszichológia;
- speciális gyakorlati ismeretet nyújtó egyéb szakirányok.

Szakmai gyakorlat**Nyelvi követelmények**

Az alapfokozat megszerzéséhez államilag elismert legalább középfokú A vagy B típusú, illetve azzal egyenértékű nyelvvizsga szükséges.

Továbbtanulási lehetőségek, doktori képzés:

Hallgatóink a diploma megszerzése után magyarországi és külföldi egyetemeken kétéves mester (MSc) képzésben, illetve ezek után három éves doktori (PhD) programon folytathatják tanulmányaikat.

„A szakma szépségei”:

A geográfia sikerélményt nyújt művelőinek, a térségfejlesztéssel karöltve ez a siker kiterjed a szűkebb és tágabb környezetünkre, látható és érezhető fejlődést, jólétet generálva. Geográfusaink megtanulják felelősen és fenntartható módon hasznosítani saját és környezetük erőforrásait önmaguk és közösségük javára.

Elhelyezkedési esélyek és lehetőségek:

Az alapfokozat birtokában a geográfusok képesek:

- a földrajzi szakirodalom feldolgozására, kritikai értékelésére;
- a Földön lejátszódó természeti és társadalmi folyamatok sajátosságainak és kölcsönhatásainak felismerésére;
- a természet- és társadalom-földrajzi rendszer fő elemeinek ismeretében értelmezni azok törvényszerűségeit, szerkezetüket, kölcsönhatásaikat és változásait;
- földrajzi, térbeli adatok elemzésére, modellezésére, az eredmények értékelésére, megjelenítésére, térképezésére;
- a természeti és társadalmi környezetben lejátszódó folyamatok térbeli rendjének meghatározására;
- környezeti, tájminősítési, település- és térelemzési szakmai kérdések megoldására, szakmai döntések háttérének kidolgozására;
- a laboratóriumi, terepi adatfelvételek, a társadalom- földrajzi adatok adatbázisba rendezésére, kezelésére és geotudományi eszközökkel történő elemzésére;
- szakterületükön döntések előkészítéséhez szükséges szakmai elemzések készítésére.

ELTE – földrajz alapszak

Modul, tanulmányi egység, tanegység	Geográfus	Földrajz - X	X – Földrajz
	Modulonkénti teljesítendő kreditszám (K + A)		
1. Alapozó ismeretek	37	29	22
1.1. Természet- és társadalomtudomány modul	11+2	9	6
1.2. Földtudomány modul	16	8+4	10
1.3. Földrajz modul	6+2	6+2	6
2. Szakmai törzsanyag	62	48	28
2.1. Általános természetföldrajz modul	12 + 3	8+2	8
2.2. Általános társadalomföldrajz modul	13 + 2	8	8
2.1.-2.2. Szigorlat	4	4	-
2.3. Regionális földrajz modul	28	26	12
3. Differenciált szakmai ismeretek	60	22	0
3.1. Földrajzi szakinformatikai alapok modul	6	4	-
3.2. Természet- és társadalom-földrajzi elemzés modul	6	0+2	-
3.3. Környezetvédelem modul	4+2	4+2	-
3.4. Terepgyakorlatok	7+1	7+1	-
3.5. Szakirányi felkészítés	34	2	-
3.5.1. Környezetföldrajz szakirány	20+2	-	-
3.5.2. Szakinformatikai – regionális elemző szakirány	18+4	-	-
3.5.3. Terület- és településfejlesztő szakirány	22	-	-
Minden szakirányon kötelező további követelmények			
Vállalkozási ismeretek	2	2	-
Minőségbiztosítás, hatékonyság	2	2	-
Környezettan	4	4	-
Európai Unió ismeretek	2	2	-
Speciális kollégiumok	10	-	-
Pedagógia-pszichológia		10	-
Szakedolgozat	10	10	-
Záróvizsga			

A nem tanári szakirányokon a teljes képzés során teljesítendő kreditszám: **183**

A Földrajz-X tanári szakirányon teljesítendő szakmai kreditszám: **123**

Az X-Földrajz tanári szakirányon teljesítendő szakmai kreditszám: **50**

Részletes hálóterv

Modul, tanulmányi egység, tanegység	Fél- év	Heti óraszám Számonkérés	Kredit	Geográfus	Földrajz - X	X - Földrajz
				Modulonkénti teljesítendő kreditszám (K + A)		

1. ALAPOZÓ ISMERETEK				37	29	22
1.1. Természet- és társadalomtudomány modul				11+2	9	6
1.2. Földtudomány modul				16	8+4	10
1.3. Földrajz modul				6+2	6+2	6
2. SZAKMAI TÖRZSANYAG				62	48	16
2.1. Általános természetföldrajz modul				12 + 3	8+2	8
2.2. Általános társadalomföldrajz modul				13 + 2	8	8
2.3. Regionális földrajz modul				28	26	12
3. DIFFERENCIÁLT SZAKMAI ISMERETEK				60	22	
3.1. Földrajzi szakinformatikai alapok modul				6	4	
3.2. Természet- és társadalomföldrajzi elemzés modul				6	0+2 (Egy tárgy választható)	
3.3. Környezetvédelmi modul				4+2	4+2	
3.4. Terepgyakorlatok				7+1	7+1	
3.5. Szakirányi felkészítés				34	2	-
3.5.1. Környezetföldrajz szakirány				20+2	-	-
3.5.2. Szakinformaticai – regionális elemző szakirány				18+4	-	-
3.5.3. Terület- és településfejlesztő szakirány				22	-	-
MINDEN SZAKIRÁNYON KÖTELEZŐ TOVÁBBI KÖVETELMÉNYEK						
Vállalkozási ismeretek	-	2 (E)	2	K	K	K
Minőségbiztosítás, hatékonyság	1	2 (E)	2	K	K	K
Környezettan	3, 4	2-2 (E)	2 + 2	K	K	K
Európai Unió ismeretek	2	2 (E)	2	K	K	K
Pedagógia-pszichológia	3-6	külön modulban	10	-	K	K
Speciális kollégiumok	2-6	2-2 (GY)	10	K	K (két szakon együtt)	K (két szakon együtt)
Szakedolgozat	6		10	K	K	K (a másik szakon)
<i>Záróvizsga</i>	6			K	K	K

Miskolci Egyetem – földrajz alapszak

<i>Tantárgycsoport</i>	Jel	Kredit	Minimum	Maximum
Alapozó ismeretek		54	36	58
Természet- és társadalomtudományi alapozó modul	TTA	16	10	16
Földtudományi alapozó modul	FTA	18	13	21
Földrajzi alapozó modul	FA	20	13	21
Szakmai törzsanyag		52	36	64
Természetföldrajzi törzsmodul	TEF	17	12	20
Társadalomföldrajzi törzsmodul	TAF	19	12	20
Regionális földrajzi törzsmodul	REG	16	12	24
Differenciált szakmai ismeretek	DI	55	55	75
Szabadon választható	SZV	9	9	-
Szakdolgozat	SZD	10	10	-
Összes kredit érték		180		

1.félév – Matematika, Számítástechnika, Általános kémia, Közgazdaságtan alapjai, Ásvány- és kőzettan, Légkörtan I., Bevezetés a földrajzba, Csillagászati földrajz, Felszínalaktan I.

2.félév – Légkörtan II., Geológia, Térképészeti ismeretek, Ökológia, Földrajzi informatika alapjai I., Földrajzi kutatás módszertana I., Felszínalaktan II., Talaj- és vízföldrajz, Népeség- és településföldrajz I.

3.félév – EU ismeretek, Földrajzi informatika alapjai II., Földrajzi kutatás módszertana II., Életföldrajz I., Népeség- és településföldrajz II., Általános gazdasági földrajz I., Európa földrajza I., Magyarország és a Kárpát-medence földrajza I., Szabadon választható

4.félév – Szociológia, Életföldrajz II., Általános gazdasági földrajz II., Etnikai földrajz, Szociálgeográfia, Európa földrajza II., Magyarország és a Kárpát-medence földrajza II., Differenciált szakmai ismeretek

5.félév - Differenciált szakmai ismeretek, Szabadon választható

6.félév – Differenciált szakmai ismeretek, Szabadon választható, Szakdolgozat

Kötelezően választható differenciált szakmai anyag tárgylistája

TANÁRI SZAKIRÁNY – Másik szak szakmai tárgyai (50 kredit), Terepgyakorlat I., Terepgyakorlat II., PED – PSZI tárgyak (10)

GEOINFORMATIKA (55) – Geostatisztika, Geodézia és térinformatika, Számítógépes kép- és térképszerkesztés, Alkalmazott térinformatika I., Alkalmazott térinformatika II., Digitális térképezés, Távérzékelés, Környezetvédelem alapjai, Hidrogeológia, Környezetföldtan, Környezeti hatásvizsgálat, Természetvédelem, Településüzemeltetés, Terepgyakorlat I., Terepgyakorlat II., Terepgyakorlat III., Marketing, Pályázatírási alapok, Üzleti vállalkozás

Az elméleti és gyakorlati képzés aránya a teljes képzési ciklusra, szakirányonkénti bontásban kontaktóra egységekben kifejezve:

Szakirány	Előadás		Gyakorlat		Összesen	
	%	kontaktóra	%	kontaktóra	%	kontaktóra
Földrajztanári	52,2	83 / 1162	47,8	76 / 1064	100	2226
Geoinformatika	48,8	80 / 1120	51,2	84 / 1176	100	2296

Nyíregyházi Főiskola – földrajz alapszak

Tantárgycsoport	Jel	Kredit	Minimum	Maximum
Alapozó ismeretek		45	<i>36</i>	<i>58</i>
Természet- és társadalomtudományi alapozó modul	TTA	13	<i>10</i>	<i>16</i>
Földtudományi alapozó modul	FTA	18	<i>13</i>	<i>21</i>
Földrajzi alapozó modul	FA	14	<i>13</i>	<i>21</i>
Szakmai törzsanyag		50	<i>36</i>	<i>64</i>
Természetföldrajzi törzsmodul	TEF	14	<i>12</i>	<i>20</i>
Társadalomföldrajzi törzsmodul	TAF	14	<i>12</i>	<i>20</i>
Regionális földrajzi törzsmodul	REG	22	<i>12</i>	<i>24</i>
Differenciált szakmai ismeretek	DI	75	<i>55</i>	<i>75</i>
Szabadon választható	SZV	10	<i>9</i>	--
Szakedolgozat	SZD	10	<i>10</i>	--
Összesen kreditszám		180		

1. félév – Informatika, Környezettani alapismeretek, EU alapismeretek, Általános gazdasági- és menedzsment ismeretek, Minőségirányítás alapjai, Alkalmazott matematika és módszerei, Biológiai alapismeretek, Fizikai alapismeretek, Kémiai alapismeretek, Éghajlat I., Térkép- és vetülettan, Fejezetek az általános földtan témaköreiből I., Földtudományi alapismeretek, Általános természeti földrajz, Környezeti földtudomány

2. félév - Éghajlat II., Csillagászati földrajz, Fejezetek az általános földtan témaköreiből II., Történeti földrajz I., Geomatematika és térinformatika I., Általános természeti földrajz II-III., Környezeti földtudományok II., Népeség- és településföldrajz I., Politikai földrajz és szociogeográfia I., Tájékozódás (szabadon választható szakmai tárgy)

3. félév – Történeti földrajz II., Geomatematika és térinformaika II., Az idegenforgalom földrajzi alapjai, Környezeti földtudományok III., Népeség- és településföldrajz II., Általános és ágazati földrajz I., Politikai földrajz és szociogeográfia II., Magyarország- és a Kárpát-medence természeti földrajza I., Magyarország társadalomföldrajza I., Differenciált szakmai ismeretek

4. félév – Általános és ágazati gazdasági földrajz II., Magyarország- és a Kárpát-medence természeti földrajz II., Magyarország társadalomföldrajza II., Európa természet- és társadalomföldrajza I-II., Differenciált szakmai ismeretek, Szakedolgozat I.

5. félév – Kontinensek földrajza I., Differenciált szakmai ismeretek, Szabadon választható, Szakedolgozat II.

6. félév – Kontinensek földrajza II., Differenciált szakmai ismeretek, Szabadon választható, Szakedolgozat III.

Kötelezően választható differenciált szakmai anyag tárgylisája

TANÁRI SZAKIRÁNY - Másik szak szakmai tárgyai (50 kredit), Természetföldrajz terepgyakorlat (3), Társadalomföldrajz terepgyakorlat (2), PED-PSZI tárgyak (10)

IDEGENFORGALOM (60) – Kommunikáció alapjai, Üzleti kommunikáció, Jogi ismeretek, Gazdasági ismeretek, Bevezetés az idegenforgalomba, Környezetgazdaságtan, Egyetemes művelődéstörténet, Bevezetés a marketingbe, Pénzügyi- és adózási ismeretek, Számvitel- és adminisztratív ismeretek, Vendéglátás és szálláshelyi alapismeretek, Kisvállalkozási ismertek, Általános idegen nyelv, Utazás- és rendezvényszervezés alapjai

X TANÁRI - FÖLDRAJZ TANÁRI (50) – Éghajlat, Térkép- és vetülettan, Csillagászati földrajz, Fejezetek az általános földtan témaköreiből, Földtudományi alapismeretek, Történeti földrajz, Geomatematika- és térinformatika, Idegenforgalom földrajzi alapjai, Általános természeti földrajz, Környezeti földtudományok, Népeség- és településföldrajz, Általános- és ágazati gazdasági földrajz, Politikai földrajz és szociogeográfia, Magyarország- és a Kárpát-medence természet- és társadalomföldrajza, Európa természet- és társadalomföldrajza, Kontinensek földrajza

Az elméleti és gyakorlati képzés aránya a teljes képzési ciklusra, szakirányonkénti bontásban kontaktóra egységekben kifejezve:

SZAKIRÁNY MEGNEVEZÉSE	ELŐADÁS		GYAKORLAT		ÖSSZESEN	
	%	Kontaktóra	%	Kontaktóra	100 %	Kontaktóra
Földrajz tanári	69,2	101/1515	30,8	45/675	100	2190
Idegenforgalom	69,9	95/1425	30,1	41/615	100	2040

Pécsi Tudományegyetem – földrajz alapszak

Végzettségi szint:	alapfokozat (BSc)
Szakképzettség:	geográfus
Félévek száma:	6
Oklevél megszerzéséhez szükséges kreditek száma:	180

A képzés főbb moduljai és a hozzájuk rendelt kreditértékek

TELJESÍTENDŐ MODULOK	KREDIÉRTÉK
Természettudományi alapismeretek	6
Társadalomtudományi alapismeretek	8
Földtudományi alapozó modul	16
Földrajzi alapozó modul	14
Természetföldrajzi törzsmodul	19
Társadalomföldrajzi törzsmodul	19
Regionális földrajzi törzsmodul	24
Differenciált szakmai ismeretek (szakirányok)	55
Szabadon választható tárgyak	9
Szakedolgozat	10
Összesen:	180

Természet-és társadalomtudományi alapozó modul

Matematika, Biológia, Informatika, Fizikai alapismeretek, Kémiai alapismeretek, Közgazdaságtan, Európai Unió alapismeretek, Szociológia, Demográfia

Földtudományi alapozó modul

Földtan, Ásvány-és kőzetan, Térképtan és földgömbgyakorlatok, Csillagászati földrajz, Meteorológia, Éghajlat

Földrajzi alapozó modul

Bevezetés a földrajztudományba, A környezetvédelem földrajzi alapjai, Geostatisztika, Bevezetés a geoinformatikába, A földrajzi vizsgálatok módszertana, Történeti földrajz

Természetföldrajzi törzsmodul

Hidrogeográfia, Geomorfológia, Talajföldrajz, Biogeográfia, Terepgyakorlat, Természetföldrajz szigorlat

Társadalom-földrajzi törzsmodul

Általános társadalomföldrajz, Általános népesség- és településföldrajz, Általános gazdaságföldrajz, Etnikai- és vallásföldrajz, Politikai földrajz, Társadalomföldrajz szigorlat

Regionális földrajzi törzsmodul

Magyarország természeti földrajza, Magyarország társadalomföldrajza, Magyarország regionális földrajza, Európa természeti földrajza, Európa társadalomföldrajza, Kontinensek regionális természeti földrajza, Kontinensek regionális társadalomföldrajza

Tanári képzési modul

A tanulás és gondolkodás anatómiai, élettani és fejlődésbiológiai alapjai, Kultúrák, korok iskolái, Iskolai teljesítmények nemzetközi kontextusban, Pedagógiai propedeutika, Pályaismeret – kultúrák közvetítő szerepek

Szakirányok

- ***Település- és területfejlesztés***

A szakirány kurzusain a hallgatók elmélyítik a településsel kapcsolatos szakmai ismereteiket, betekintést nyernek az önkormányzatok és területi közigazgatás működésébe, megismerkednek a magyar területfejlesztési rendszer különböző szintjeinek működésével.

Regionális politika, Regionális gazdaságtan, Kommunikáció földrajza, Település-gazdaságtan, Településfejlesztés, Magyar területfejlesztés, Közigazgatás-földrajz, Urbanisztikatörténet, Rurális térségek elemzése, Településökológia, Migráció, Projekttervezés, Kistérség-fejlesztés, Település- és térségelemzések, Települési örökség, Regionális településföldrajz, Kisebbségek és szegregáció, Közszolgáltatások

- ***Turizmus***

A szakirány a turizmus rendszerének geográfiai alapokon álló, de multidiszciplináris jellegű megismerését szolgálja, a földrajzi ismereteket elsősorban közgazdasági alapokkal, valamint gyakorlati ismeretekkel kiegészítve.

A turizmus rendszere, Fenntartható fejlődés, Magyarország turizmusföldrajza, Turizmus gazdaságtan, Turisztikai terméktípusok, Nemzetközi turizmusföldrajz, Tematikus térképészet, Örökség és turizmus

- ***Táj- és környezetföldrajz***

A szakirány képzésének középpontjában elsősorban a környezetföldrajzi, környezet- és természetvédelmi kérdések állnak. A meglévő földrajzi alapok mellé a hallgatók sokoldalú ismereteket szereznek a kapcsolódó természettudományok (biológia, kémia) köréből.

Természetvédelem alapjai, Biológiai alapismeretek I-II., Magyarország természet- és környezetvédelme, Környezetvédelmi laboratóriumi gyakorlatok, Környezet- és természetvédelem szabályozórendszere, Településkörnyezet, Bevezetés a környezettanba és környezeti etika, Tájértékelés, tájökológia, EU és környezetvédelem, Környezetegészségügy, környezeti ártalmak, Természetvédelem, élőlény- és élőhelyismeret, Környezetgazdaságtan.

- ***Térképészet és geoinformatika***

Az egyik leggyorsabban fejlődő földrajzi részterület megismerésével a hallgatók olyan, döntően gyakorlati ismereteket szereznek, amelyek a térben lejátszódó természeti és társadalmi folyamatok modellezésében, vizsgálatában egyre inkább engedhetlenné válnak.

Analóg térképészet, Digitális kartográfia, Geoinformatika, Adatgyűjtési módszerek, Térinformatikai menedzsment, Adatintegráció, Geoinformatikai alkalmazások I., Geoinformatikai alkalmazások II., Domborzat és felületmodellezés

- ***Tanári szakirány***

A mesterképzés tanári szakára felkészítő szakirány, amely csak szakpárban végezhető el. A hallgatók 50 kredit értékben felveszik a másik szak alapozó tárgyait, e mellett teljesítik a tanári képzési modul előírt követelményeit.

Szegedi Tudományegyetem – földrajz alapszak

Tantárgycsoport	Jel	Kredit	Minimum	Maximum
Alapozó ismeretek		50	<i>36</i>	<i>58</i>
Természet- és társadalomtudományi alapozó modul	TTA	14	<i>10</i>	<i>16</i>
Földtudományi alapozó modul	FTA	15	<i>13</i>	<i>21</i>
Földrajzi alapozó modul	FA	21	<i>13</i>	<i>21</i>
Szakmai törzsanyag		47	<i>36</i>	<i>64</i>
Természetföldrajzi törzsmodul	TEF	14	<i>12</i>	<i>20</i>
Társadalomföldrajzi törzsmodul	TAF	15	<i>12</i>	<i>20</i>
Regionális földrajzi törzsmodul	REG	18	<i>12</i>	<i>24</i>
Differenciált szakmai ismeretek	DI	64	<i>55</i>	<i>75</i>
Szabadon választható	SZV	9	<i>9</i>	<i>--</i>
Szakedolgozat	SZD	10	<i>10</i>	<i>--</i>
Összesen kredit érték		180		

- 1. félév** - Matematikai praktikum, Térinformatika alapjai, A földrajz kémiai alapjai, Bevezetés a földrajzba, Általános meteorológia, Kartográfia, Bevezetés az ásvány- és kőzettanba, Bevezetés a földtanba, Hidrogeográfia, hidrológia, Népeesség és településföldrajz
- 2. félév** - EU alapismeretek, A földrajz közgazdaságtani alapjai, Statisztika földrajzi alkalmazása, Általános gazdaságföldrajz, Kvantitatív földrajz, Geomorfológia, A Föld belső folyamatai, A földrajz biológia alapjai, Talajtan, Távérzékelés alapjai
- 3. félév** - Biogeográfia és talajföldrajz, Magyarország természeti földrajza
Magyarország társadalomföldrajza, Politikai földrajz, Környezetvédelem és minőségügyi alapismeretek, Természetföldrajzi vizsgálati módszerek, Társadalomföldrajzi adatgyűjtés, Differenciált szakmai ismeretek
- 4. félév** - Európa természeti földrajza, Európa társadalomföldrajza, Globális környezeti problémák, Differenciált szakmai ismeretek
- 5. félév** - Környezeti földrajz/szintézis, Differenciált szakmai ismeretek, Szabadon választható
- 6. félév** - Menedzsment alapismeretek, Differenciált szakmai ismeretek, Szabadon választható, Szakedolgozat

Kötelezően választható differenciált szakmai anyag tárgylistája

TANÁRI SZAKIRÁNY - Másik szak szakmai tárgyai (50 kredit), Természetföldrajz terepgyakorlat (2), Társadalomföldrajz terepgyakorlat (2), PED-PSZI tárgyak (10)

GEOINFORMATIKA (64)- Geodézia és geoinformatikai adatgyűjtés, Fotogrammetria, Geoinformatikai szoftverek, Matematika geoinformatikusoknak, Raszteres térinformatika, Geoinformatikai szoftverek II., Programozás geoinformatikusoknak, Adatbázisok, Alkalmazott kartográfia, Alkalmazott geoinformatika, Projektmunka, Térinformatikai adatbázisok, Digitális domborzatmodellezés, Szakmai gyakorlat, WEB-GIS, Alkalmazott térinformatikai rendszerek, Közigazgatási alapismeretek

IDEGENFORGALOM (64) - Turisztikai alapismeretek, Kulturális örökségünk, Magyarország turizmusföldrajza, Nemzetközi turizmusföldrajz, Pénzügyi ismeretek a turizmusban, Jogi ismeretek a turizmusban, Turizmusmarketing, termék- és projektmenedzsment, Bevezetés a turisztikai menedzsmentbe, Bevezetés a turizmuskutatásba, Szakmai számítógépes programok, Vállalkozás a turizmusban, Pályázatírás, Projektmunka, Szakmai gyakorlat, Turizmus és környezetvédelem, Kárpát-medence földtani és földrajzi értékei

TÁJ- ÉS KÖRNYEZETFÖLDRAJZ (64) - Általános klimatológia, Geoinformatikai szoftverek, Alkalmazott kartográfia, Természetvédelem földrajzi alapjai, Bevezetés a környezeti földtanba, Közigazgatási alapismeretek, Szakhatósági ismeretek, Alkalmazott térinformatikai rendszerek, Tájökológia, Környezeti menedzsment alapjai, Üledék- és talajtani terep és laborvizsgálatok, Környezeti kockázatelemzés, Projektmunka, Tájértékelés, tájvédelem, Történeti tájföldrajz, Magyarország környezeti állapota, Talaj- és talajvízvédelem, Szeminárium, Projekt menedzsment, Terepgyakorlat

TERÜLET- ÉS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS (64) - Területfejlesztés alapjai, Településfejlesztés alapjai, Régió- és településmarketing, Az EU regionális politikája, Társadalomkutatás módszertana, Területi statisztika, Szakmai számítógépes programok, Urbanizáció, Területi egyenlőtlenségek Magyarországon, Etnikai- és vallásföldrajz, A cigányság Európában és Magyarországon, Szociálgeográfia, Közigazgatási alapismeretek, Pályázatírás, Projektmunka, Szakmai gyakorlat, Városklimatológia, Építésföldtani alapismeretek,

TERMÉSZETISMERET TANÁRI

X TANÁRI - FÖLDRAJZ TANÁRI (50) - Bevezetés a földrajzba, Általános meteorológia, Kartográfia, Bevezetés az ásvány- és kőzettanba, Bevezetés a földtanba, Hidrogeográfia, hidrológia, Térinformatika alapjai, Geomorfológia, A Föld belső folyamatai, Talajtan, Távérzékelés alapjai, A földrajz közgazdaságtani alapjai, Statisztika földrajzi alkalmazása, Általános gazdaságföldrajz, Népség és településföldrajz,

Könyvismertetések

Fejünkre nőtt technoszféra

Rakonczai János: Globális környezeti problémák, Lazi Könyvkiadó, 2003, Szeged

1855 telén egy brit hajózási társaság Ausztrália felé tartó utasszállító klippere zátonyra futott. A korona kötelességmulasztás és gondatlanság címen vádat emelt a hajó parancsnoka, Forbes hajóskapitány ellen. A parancsnok azzal érvelt, hogy semmilyen hajózási térképen nem szerepel a balesetet okozó zátony. A bíróság fel is mentette a kapitányt, hiszen ismeretes volt, hogy egy nagy sebességgel, teljes vitorlázattal száguldó és megrakott hajót „föld elől” kiáltásra nem lehet lefékezni, és lehetetlen gyors manőverrel irányváltoztatásra kényszeríteni. Ehhez a hajóhoz hasonlítható Földünk is, amelynek folyamatai jelentős késéssel reagálnak az emberi beavatkozásra – mondja Rakonczai János tudományos igényességgel összeállított, ám a laikusok számára is érthető formában megírt összefoglaló munkájában.

A radikális ökológiai mozgalmak a megmaradt természetes területek konzerválása és megvédése érdekében radikális eszközökhöz kívánnak folyamodni. Az Arne Naess norvég ökofilozófus neve által fémjelzett mélyökológia radikalizmusa azonban – vélik sokan – összeegyeztethetetlen a független értelmiségi gondolkodással. Ezt a véleményt osztja Rakonczai János is, aki a radikális környezetvédelmi megoldások elkerülésével, az ökológiai gondolkodás szellemtörténetének vázolásával, tényleges esetek felsorolásával szól szakemberekhez, diákokhoz, tanárokhöz és minden a téma iránt érdeklődőhöz.

A környezeti kérdések mindig is foglalkoztatták az emberiséget: például Hippokratész már Kr. e. az 5. században ír a görög városokban uralkodó szemérről és bűzről; a 18. századi író, Daniel Defoe útleírásában az angliai ipari központok által okozott légköri szennyezést említi meg; a svéd Nylander pedig 1866-ban a párizsi Luxembourg-kertben található, a légkörbe került kén- és nitrogén-dioxid hatása alatt károsodott zuzmókról értekezik.

A kötet két nagy fejezetre tagolódik: az elsőben a globalizáció jelenségét, folyamatát, általános kérdéseit, a környezeti gondolkodás előzményeit, a környezettel kapcsolatos ideológiákat, a világmodelleket, valamint a környezeti konferenciák rövid történetét mutatja be, a második pedig ténylegesen számba veszi a globálissá nőtt környezeti kérdéseket, s megpróbál néhány kérdésre választ adni: mi a globalizáció, milyen előnyök és hátrányok származnak belőle? Valóban globális felmelegedés veszélyezteti a Földet? Milyen hatása lehet a Golf-áramlás megszűnésének? Miért pusztulnak a korallok a tengerben? Miért szaporodnak a természeti katasztrófák? Milyen következményei voltak a csernobili katasztrófának, és e szerencsétlenség hozott-e valamilyen változást az atomenergia hasznosításában?

A kezdetben csak szórványosan jelzett környezeti problémák globalizációja a 20. század utolsó harmadára egyértelművé vált: a század közepén felerősödött a vizek és a levegő szennyeződése, a nyolcvanas évektől kezdve az ózonréteg vékonyodásáról és pusztulásáról hallunk, az ötvenes években megjelentek a savas esők, az üvegházhatás pedig már-már napirenden szerepel a hírekben.

Az elmúlt században megindult a társadalom, a termelés és a gazdaság globalizációja, jelenség, mely a mindennapi életünk velejárója: az adóparadicsomnak tartott közép-amerikai szigeteken bejegyzett, ausztrál tulajdonú multi vállalat termékét Afrikában termesztett nyersanyagból az olcsó munkaerejű Indonéziában vagy Fülöp-szigeteken állítják elő, majd Európában vagy Észak-Amerikában kerül a vásárló kosarába.

A hetvenes évekig – tudjuk meg a kötetből – a legégetőbb kérdésnek a túlnépesedés veszélyét tartották, amit a nem megújuló természeti erőforrások (termőföld és édesvíz) lassú csökkenése és előre jelzett fogyása fokozni látszott (a kőolajtartalékokat például 50 évre

tartották elegendőnek). A demográfiai jellegű kihívásra a legjobban érintett ázsiai országok nagyon eltérő, de csak részben megnyugtató választ találtak: Kínában bevezették az egy gyermekes családi modellt, Indiában férfi-sterilizációs és felvilágosító programokat fogadtak el, míg Indonézia a hatékony felvilágosító propagandával párhuzamosan kétgyermekes modellt hirdette meg. Az így összegyűlt és lassan-lassan globálissá vált gondok megoldása, valamint a tendenciák előrejelzése érdekében különböző világmodelleket dolgoztak ki. E modellek – a szociálökológiai megoldásokat javasoló, s harmadik világ országainak érdekeit figyelembe vevő Bariloche-modell kivételével – alig voltak ismertek a kelet-európai, a vasfüggöny innenső oldalán élők számára. A nulla gazdasági növekedést ajánló, a Római Klub felkérésére kidolgozott modellek kivitelezőit intellektuális opportunizmussal, míg a fegyverkezést és a katonai szervezeteket (Varsói Szerződést is) kritizáló Tinbergen-modell kidolgozóját szocializmusellenességgel vádolták. E modellek zömmel a racionális beavatkozások elkerülhetetlenségére utalnak.

A modelleknél még érdemes elidőzni egy gondolat erejéig: 1977-ben a Római Klub újabb jelentést adott ki, melyet az USA-ban élő László Ervin neve fémjelezett. A „Célok az emberiség számára” címet viselő gondolati modell a haladás társadalmi vizsgálatait tűzte ki célul világ, regionális, országos és helyi szinten. Ezt a célok régióként megosztó atlaszának megszerkesztése követte, ami lehetővé tette a pontosan meghatározandó feladatok körvonalozását, mint például a napjaikban is az Európai Unió által sürgetett régiók létrehozását, a gazdasági integrációt, a szegénység kiküszöbölése miatti határozottabb fellépést, a kábítószeres elterjedése elleni hangsúlyozottabb küzdelmet, de ugyanakkor tagadta a szocializmusban kizárólagosan elterjedt tervezéskorlátozás szükségességét, ami ebben az esetben is a népi demokrácia képviselőinek nemtetszését váltotta ki. A szerző rámutat, hogy a több mint három évtizede megfogalmazott célok elérése és a kitűzött feladatok megvalósítása még ma is aktuális kérdés, ami a László-modell valóságérzetének és helyességének bizonyítékát jelenti.

A globálissá vált környezeti kérdések, mint az üvegházhatás, az ózon-kérdés, a rendelkezésre álló édesvizek mennyiségének csökkenése, a tengervízben felgyülemelő szennyezőanyagok koncentrációjának növekedése, a nukleáris, az ipari és a háztartási hulladékok elhelyezésének gondjai, az erdőirtás, a talajpusztulás és szikesedés már nem csak egy-egy régió lakosainak okoz megoldhatatlannak tűnő gondot, hanem a nagypolitika képviselői számára is kihívást jelent. A nagyipari lobbyk által fenntartott politikusok gyakran figyelmen kívül hagyják a közérdekeket: jó példa erre az 1992-ben megtartott Rioi Környezet és Fejlődés Világkonferencia, ahol az Egyesült Államok akkori elnöke nem írta alá a zárónyilatkozatot, majd a nagy szennyezőanyag-kibocsátókat megbélyegző 1997-es Kiotói egyezmény is orosz meg amerikai nemtetszés mellett született meg. Az oly gyakran hangsúlyozott, és fából vaskarikának tűnő fenntartható fejlődés kifejezést a politikusok találták ki, s vetették be a közbeszédbe annak érdekében, hogy valami módon megszüntessék a fejlődés/termelés és környezet dichotomiát. A fejlődés ára mindig is a kiapadó nyersanyagok mennyiségének csökkenésével és a környezet minőségének rontásával jár, s a természetesség visszazorítását eredményezi.

A szerző szerint a közeljövőben az emberiség legnagyobb gondját a szükséges mennyiségű édesvíz biztosítása képezi majd, s példákat említ a kritikus vízfelhasználású területekre: ilyen többek közt a Csád- és az Aral-tó környéke, az egykori Mezopotámia, Mexikóváros stb. A vízhiány pedig „vízkonfliktusok” és „vízháborúk” kialakulásához vezethetnek (megtudjuk többek közt azt is, hogy a rivális szó eredete is a vízhasználathoz kapcsolódik: olyan személyeket jelent, akik egy folyóból merítik a vizet).

Kultúránk az emlékezésen alapszik, s talán az emberiség a negatív tapasztalatokból tanul levonva a jövőjére nézve oly fontos konzekvenciákat. Csak a tudatos együttműködés, az összefogás és a következetes kitartás révén orvosolhatók a környezeti gondok. Bizakodó,

enyhén optimista kicsengésű gondolattal zárja a szerző kötetét: „Az egyes területeken jelentkező szélsőségek (terrorizmus, háborúk) hatalmas energiákat vonnak el a környezeti problémák megoldásától. A kedvező példák mutatják, a gondolkodó ember hatékonyan is tud cselekedni. Jó lenne, ha az emberiség élne ezen adottságával!”

Igen alapos, a témaköröket bemutató honlapokat is tartalmazó bibliográfia zárja a kötetet.

Géczi Róbert

Jó városunk, Budapest

Izsák Éva, 2003: A városfejlődés természeti és társadalmi tényezői. Budapest és környéke. pp. 178, Napvilág Kiadó, Budapest.

Izsák Éva könyve – amint az bevezetőjéből is kiderül -, arra keres választ, hogy a természeti és társadalmi környezet miként hatott a város fejlődésére, hogyan befolyásolta növekedési irányait. Alapvetően a modern urbanizáció és az ebből következő jelenleg zajló folyamatok állnak az elemzés középpontjában, ezért a rövid történelmi áttekintés csak érinti a legfontosabb várostípusokat „Úrtól Utópiáig”, azzal a céllal, hogy bemutassa „a város létrejötte, növekedése és terjedése mögött ugyanazok a tényezők álltak az ókorban, is mint ma”.

Ennek megfelelően kerül definiálásra az urbanizáció fogalma, mely egyszerre jelent „városodást” és „városiasodást”. *Ez utóbbi a wirthi definíció szerint jelenti a városi életmódra jellemző tulajdonságok összességét.* Ebben a felállásban a város legfontosabb jellemzőiként a *hatás, érték és magatartásforma, koncentráció és növekedés* jelenik meg. A városok időbeni változását Gaebel urbanizációs szakaszaival illetve Enyedi György osztályozásával szemlélteti, a városok térbeli szerkezetének változásait pedig egyrészt a Chicagói városökológiai iskola koncentrikus modelljével, másrészt Hoyt szektorális modelljével mutatja be.

A magyarországi kutatások áttekintésében kitér Rechnitzer János 1993-ban végzett faktoranalízisére, mely a városhálózat és városkörnyék regionális törvényszerűségeit vizsgálva új aspektusokra hívta fel a városkutatók figyelmét.

A könyv törzsét mégsem az elméleti definíciók alkotják, hanem annak a városnak a fejlődéselemzése, melyet a vázolt elméletek szempontjából a vizsgálat tárgyává tesz, nevezetesen Budapest és környéke.

1872-ben Pest és Buda szabad királyi városok, valamint Óbuda mezőváros és a Margitsziget egyesülésével létrejön Budapest. A szerző ettől a cezúrától tekint vissza a településfejlődés kezdeteire, és ad rövid betekintést a katonai térképészet fejlődésébe, mint olyanba, mely jelentős forrásul szolgál a korai települések kutatásában. Ezt követi az 1872 utáni időszak fejlődésének részletes vázolója, különös tekintettel Pest és Buda eltérő természeti földrajzi adottságaira. A földrajzi elhelyezkedés miatt alapvetően többgócú budai fejlődéssel szemben (pld. Pesthidegkút), Pest belső kerületeit a centrum által szorosan meghatározott egygócú fejlődés jellemzi (Józsefváros), a peremkerületek fele haladva azonban itt is többgócúvá válik a modell, hisz itt még jól kimutathatók az egykori önálló településmagok, melyek fejlődésére csak jóval később kezdett hatni a főváros (Rákospalota).

1949 a másik fontos dátum: 7 várost és 16 községet csatolnak „Kis-Budapesthez”, s a várost a mai 22 kerületre osztják. Az egyes kerületek a fejlődés legkülönbözőbb útjait járják

aszerint, hogy hol milyen mértékű iparosítás történik, s ennek megfelelően hogyan alakul a lakosságszerkezet, hogy mennyire volt fejlett, illetve milyen presztízzsel rendelkezett az anyakerület, amelyhez az új részeket csatolták. És lendületet kapnak a kiterjesztett várossal immár határossá vált települések is, hiszen az államszocializmus éveiben korlátozzák a városba való letelepedést, így a fővárosba áramló munkaerő egy része ezeken a környékbeli településeken talál otthonra. Ugyanakkor megindul az értelmiség egy részének kivándorlása elsősorban a Buda környéki községekbe, s ezzel megindul a szuburbanizációs folyamat.

Így érkezünk el a '90-es évek eleji változásokhoz, amely az önkormányzatisággal jelentős teret nyit a helyi önrendelkezésnek, s egyúttal a települések közötti versengésnek is. Az esélyek persze nem egyformák, az egykori iparzóónak és a hozzá közeli települések lemaradnak a lendületes fejlődést mutató Buda környéki településekhez képest. Pusztulnak egyes belső kerületek, majd egy rehabilitációs program hatásaképpen új erőre kapnak, és így tovább...

A könyv a főváros fejlődésének legfontosabb gazdasági, földrajzi és adminisztratív momentumait mutatja be, és okfejtéseiben is ezen kereteken belül marad. A szellemi kultúra, a népesség különböző csoportjainak vallási, etnikai, kulturális hagyományai, a közép-kelet-európai történelemben vetett magyar főváros sajátosságai kívül maradnak a vizsgálódás körén. Ez talán hiányossága, de egyben erénye is a munkának, mely elsősorban az elméleti bevezetőben vázolt folyamatok demonstrálásául szolgál. Egy körültekintő összegző befejezés ezt talán nyomatékosabbá tehetné.

Géczi Róbert